

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2011

VERONIKA DANEŠOVÁ

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Basketbal jako specifický životní styl

případová studie několika rodin

Veronika Danešová

Bakalářská práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Veronika DANEŠOVÁ
Osobní číslo: H07249
Studijní program: B6703 Sociologie
Studijní obor: Sociální antropologie
Název tématu: Basketbal jako specifický životní styl- případová studie
několika rodin
Zadávací katedra: Katedra sociálních věd

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce bude kompilací odborných děl autorů, kteří se danou problematikou zabývají. Budou sem zahrnuta data z již dříve provedených výzkumů a výsledky vlastního šetření provedeného v basketbalových rodinách (metodami kvalitativního výzkumu- nestandardizovaný a polostandardizovaný rozhovorů). Cílem je základní orientace v tématu.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Čechák, V. a Linhart, J. (1986): Sociologie sportu. Olympia Hogenová,
H. (1998): Hermenautika sportu. Karolinum Choutka, M. (1976): Teorie
a didaktika sportu. Státní pedagogické nakladatelství Sekot, A. (2003):
Sport a společnost. Paido Sommer, J. (2003): Dějiny sportu aneb o spor-
tech našich předků. Fontána

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PhDr. Oldřich Kašpar, CSc.**
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2009**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2011**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

doc. MgA. Tomáš Petrář, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2010

Prohlášení autora

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 29.3.2011

Danešová Veronika

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu práce panu Doc. PhDr. Oldřichu Kašparovi, CSc., za jeho vedení a cenné rady při zpracování.

Děkuji také všem svým respondentům, kteří byli ochotni se mnou spolupracovat.

ANOTACE

Tato práce se zabývá basketbalem a jeho vlivem na lidi, kteří ho hrají.

V teoretické části je shrnuta historie basketbalu jak u nás tak ve světě, jeho návaznost na sport, členění sportu a nakonec je tu zmíněn volný čas.

V samotném výzkumu je pak popsána situace v basketbalových rodinách. Je zde popsán vývoj od počátku basketbalové kariéry až do dospělosti. Práce se zaměřuje na to, co vedlo respondenty k basketbalu, popisuje jejich denní a víkendový program, kdy se hrají zápasy, dále je pak v práci zmíněno, jak tráví basketbalisté svůj volný čas. Práce by měla přiblížit ostatním lidem život basketbalistů.

KLÍČOVÁ SLOVA

Sport, basketbal, socializace, rodina

TITLE

Basketball like specific life style – case study of several families

ANNOTATION

This work is considering basketball and its influence on active basketball players. The summary of Czech and world basketball history and its sequence on sport generally, structuring of sports and spare time in the end represents the theoretical part of the work.

Situation at basketball families from beginning of basketball career to the maturity is described in the research part. The work is focused on reasons leading to start playing basketball, painting their daily and weekend programme when the matches were on programme and how basketball players spend their free time.

This work should bring the life of basketball players to the other people closer.

KEY WORDS

Sport, basketball, socialization, family

OBSAH

1. Úvod	11
2. Metodologie	13
3. Vymezení pojmů	14
4. Sport	15
4.1 Vývoj sportu	15
4.2 Vznik slova sport	16
5. Sport a jeho struktura podle motivace	17
5.1 Rekreační sport	17
5.2 Výkonnostní sport	18
5.3 Vrcholový sport	19
6. Sport a volný čas	19
7. Historie basketbalu	20
7.1 Vznik basketbalu a jeho historie ve světě	20
7.2 Historie basketbalu v Čechách	21
8. Nová odvětví basketbalu	23
8.1 Streetbal	23
8.2 Beachbasketbal	24
9. Basketbalové začátky	25
9.1 Začátky s basketbalem	25
9.2 Kluby a tréninky v počátcích	27
9.3 Role rodičů v počátcích	29
10. Basketbalový život	31
10.1 Den spojený s basketbalem	31
10.2 Víkend spojený s basketbalem	34
11. Rodina a basketbal	35
11.1 Vliv basketbalu na rodinu	35
11.2 Role rodičů v pozdějších letech	37
12. Volný čas	39
12.1. Volný čas basketbalistů	39
12.2. Volný čas a spoluhráči	40

13. Zhodnocení vlivu basketbalu na život, samotných respondentů	44
14. Závěr	46
15. Seznam použitých zdrojů	48
15.1 Literatura	48
15.2 Internetové zdroje	49
16. Přílohy	50
16.1 Fotografie	50
16.2 Myty a mylné názory na basketbalisty a basketbal	52

1. ÚVOD

Tato práce se zaměřuje na sport a to zejména na jednu jeho součást a tou je basketbal. Basketbal je dnes velice rozšířeným sportem jak ve světě tak i u nás. U nás získává na popularitě hlavně díky výborným výkonům českých družstev a basketbalistů díky tomu v Čechách přibývá. Basketbal hrají muži i ženy všech věkových kategorií. Tato práce se, ale převážně zaměřuje na ženskou část basketbalové populace, a to téměř ve všech věkových kategoriích.

Toto téma jsem si vybrala také proto, že sama hraji basketbal již od svých 8 let a zbytek rodiny až na bratra hraje nebo dříve také, hráli basket nebo i trénovali basketbalisty. K výzkumu jsem využila i svoji vlastní rodinu a snažila se srovnávat, jak probíhalo soužití se sportem v jiných rodinách. Pracovala jsem se 4 rodinami a pak s jednotlivci, kteří mi nastínili situaci ve svých rodinách, kde sportovali jen oni. Jak rodiče vnímali jejich sportování a co jak to vnímalo jejich okolí. Bohužel všechny vybrané rodiny mají téměř vždy všechny členy aktivními hráči nebo bývalými hráči a trenéry, alespoň v jedné rodině jsem našla jednoho nesportovce. Dále mi pak pomohli k dokreslení situace právě jednotlivci, kteří byli jedinými aktivními sportovci v rodině, aby mi přiblížili postoje zbytku rodiny, kteří sportem tolik nežijí.

V práci se snažím poukázat na aktuální problém společnosti, která často neví, co vše život sportovce obnáší. Za výkony sportovce stojí měsíce denodenní dřiny v posilovnách, na oválech a v tělocvičnách. Jeho práce se pak projevuje na mítincích nebo soutěžních utkáních a v jejich výsledcích, které jednatel nebo tým dosáhne. Tato práce se zabývá hlavně výkonnostním basketbalem, ale někteří respondenti během své basketbalové „kariéry“ zakusili i život vrcholového sportovce.

Literatura se zabývá sportem často jako celkem, věnuje se mu mnoho světových i českých odborníků, jak z oblasti antropologie tak i sociologie. Zabývají se sportem komplexně, jaký vliv má na společnost, jak formuje člověka, jak sportujeme ve volném čase a jestli vůbec volný čas využíváme ke sportování. Zabývají se dělením sportu a dále se pak věnují i věcem, které k dnešnímu modernímu sportu patří a to jsou popularita, svět peněz, fanoušci a

násilí mezi fanoušky jednotlivých týmů. Bohužel se téměř žádná literatura nevěnuje jednotlivým sportům a jejich vlivu na člověka a jeho okolí. Vše je bráno komplexně. Ovšem některé knihy, které se věnují sportu jako celku, mají samostatné kapitoly o jednotlivých sportovních odvětvích, ale jsou to vždy jen ty nejpoblárnější sporty na světě, kterými se zabývají např.: fotbal a hokej.

Pokud existuje literatura, která se zabývá jednotlivým sportem v mém případě basketbalem je v ní většinou zmíněna historie tohoto sportu, jeho vývoj, dále pak pravidla a jejich vývoj, potom často následuje vysvětlování herních dovedností, které by měl hráč ovládat a jak tyto dovednosti zlepšovat, aby byl člověk lepší. Literatura popisuje i herní situace často i pomocí názorných ilustrací a v neposlední řadě pak zmiňuje nejlepší sportovce daného sportu a vyjmenovává jejich úspěchy a jakých rekordů dosáhli za svůj sportovní život.

Většinou jsem pracovala s literaturou, která se zabývala všeobecně sportem, ale v této literatuře jsem našla mnoho podnětů, které se dají aplikovat právě na basketbal a objeví se v mé práci. Pracovala jsem i s různými basketbalovými weby, z kterých jsem získávala další důležité informace o organizacích, které mají na starost basketbalové soutěže a sdružují tyto sportovce. Nakonec mi byly zapůjčeny i basketbalové deníky dvou respondentů, v nichž byly také cenné informace.

Pro svou práci jsem získala 4 rodiny a poté asi dalších 5 jednotlivců, dohromady tedy 15 respondentů. Snažila jsem se od všech zjistit jak rodina funguje v koloběhu tréninků, které jsou přes týden a víkendových zápasů. Jak respondenti zvládají basketbal, školu popřípadě práci. Zároveň mě zajímalo jak reaguje jejich okolí na to, že hrají basketbal a jak je rodina podporuje v jejich snažení. Další důležité informace pro mě byly, jak tráví respondenti svůj volný čas a s kým ho tráví. V neposlední řadě mě zajímalo i jejich samotné zhodnocení toho jak pohlíží na basketbal, jestli ho vnímají jako přínos nebo přítěž. Hodnotili také klady a zápory basketbalu.

Výsledky těchto rozhovorů s respondenty by měly zodpovědět následující výzkumné otázky:

1. Jak ovlivňuje basketbal život respondentů, jejich rodin a okolí?
2. Jakou roli hraje v životě respondentů basketbal?

2. METODOLOGIE

Jako stěžejní metody pro výzkum jsem použila zúčastněné pozorování, protože sama basketbal hraji a akcí okolo něho se účastním i když u některých akcí jsem byla i jako nezúčastněný pozorovatel a dívala jsem se na dění z druhé strany. Jako zúčastněný pozorovatel jsem se účastnila dění ve své vlastní rodině, a zkoumala, jak pracuje a jak se přizpůsobuje nám kteří basketbal ještě hrajeme. Dále pak hlavně na výjezdech za zápasy, které se vždy hrají o víkendech. Poté je třeba zmínit i to, že mnoho basketbalistů se účastní po basketbalové sezoně, streetbalových turnajů nebo Pražské streetbalové ligy, té jsem se loni účastnila pouze v roli nezúčastněného pozorovatele, ale v jiných ročnících jsem sama byla aktivním hráčem. Rovněž jsem se účastnila večírků nebo party, jak se dnes říká během sezony, kdy se šlo třeba po vydařeném zápase si posedět nebo kvůli jiné příležitosti, kterou bylo třeba oslavit.

Další metodu, kterou jsem nejvíce využívala byly polostrukturované a nestrukturované rozhovory. Měla jsem vždy připraveno asi 25 otázek a podle vývoje rozhovoru jsem otázky přidávala a snažila jsem se, aby respondent byl více konkrétní a situace mi podrobněji popsal. S respondenty jsem se scházela většinou na tréninku. Rozhovory probíhaly před tréninkem, v kavárnách a někdy i v jejich domovech. Každý respondent souhlasil s nahráváním rozhovoru a každého respondenta jsem se zeptala jestli si přeje zůstat v anonymitě nebo jeho jméno mohu zveřejnit. Všichni respondenti uvítali variantu, nezveřejňování jmen, ale jejich iniciály mi dovolili používat. Nestrukturované rozhovory probíhaly především po trénincích a to v dopravních prostředcích. Jednalo se

většinou o spontánní vyjádření respondentů k nastalým situacím v týmu, které jsem se snažila rozvést. Z těchto rozhovorů jsem získala cenné informace o spoluhráčích a celkovém soužití v týmu.

Výzkum probíhal hlavně v posledním roce (2010/2011), kdy jsem sbírala jednotlivé rozhovory a snažila jsem se přemluvit ke spolupráci další rodiny a respondenty. Samozřejmě jsem do výzkumu použila i mé zkušenosti z celého basketbalového života, na které jsem si vzpomněla, a přišlo mi důležité se o nich zmínit. Život okolo basketbalu jak jsem se už zmínila, sama moc dobře znám a v rozhovorech jsem se snažila získat informace, jak žijí a jak si dokázali uspořádat denní režim ostatní, aby se mu mohli věnovat, jak je podporovala rodina, kamarádi a co na jejich sportování říkali. Sama mám přehled o tom co život člověka jako sportovce obnáší a jak sportování více členů v rodině může ovlivňovat celý její chod a jak se rodina musí přizpůsobovat těmto aktivitám a nebo naopak jak se nedokáže přizpůsobit. Snažila jsem se potvrdit své dosavadní zkušenosti a poznatky, nebo je také vyvrátit.

3. VYMEZENÍ POJMŮ

SPORT – „Sport je zájmová činnost k posílení tělesné kondice, zvláště v organizované formě založená na soutěžení a snaze po nejlepším výkonu.“¹

Ke sportu se také vyjádřila Irena Slepíčková: „Sportem se rozumí všechny formy pohybové činnosti, které ať již prostřednictvím organizované účasti či nikoliv, si kladou za cíl projevení či zdokonalení tělesné a psychické kondice rozvoj společenských vztahů nebo dosažení výsledků v soutěžích na všech úrovních“ (2000 str. 22). „Sport je rovněž přirovnáván ke kultuře.“²

BASKETBAL - „Košíková – sport. hra, při níž se dosahuje bodů házením do košů upevněných uprostřed kratších stran hřiště ve výši 3,05 metru.“³

¹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Praha : Academia, 1994. S, s. 407. ISBN 80-200-0493-9.

² SEKOT, Aleš . *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003. Úvodem, s. 8-9. ISBN 80-7315-047-6.

³ KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Praha : Academia, 1994. S, s. 98. ISBN 80-200-0493-9.

SOCIALIZACE – „Proces v němž si jedinec v průběhu vývoje osvojuje specifické lidské formy chování, jazyk, vědomosti, hodnoty aj., začleňuje se do sociálních vztahů, kulturních poměrů, spol. činností, realizuje se sociálním učením.“⁴

RODINA – „Společenství osob spjatých manželstvím či pokrevním příbuzenstvím. Tzv. malá rodina je tvořena manželským párem a jeho potomky velká rodina (velkorodina) min. třígeneračním společenstvím lineárních potomků.“⁵

4. SPORT

Basketbal patří mezi sportovní odvětví, přesněji mezi míčové sporty. Je součástí velké rodiny sportů a proto bych se chtěla na úvod zmínit, jak se sport formoval do dnešní podoby a jak vzniklo nebo z čeho je slovo sport odvozeno.

4.1. Vývoj sportu

Důležité je také se zmínit o formování sportu a o tom jaký měl dopad na člověka a jak byl vnímán. „V době svého vzniku byl sport převážně pohybovou hrou zábavou a měl pouze rekreační charakter. V životě tehdejších vládnoucích a dobře situovaných vrstev naplňoval především tři základní funkce: funkci společenské zábavy, funkci rekreační a relaxační. Již v té době se totiž kolem sportu začal vytvářet systém specifických služeb, které později přerostly v dnes již rozsáhlé odvětví průmyslu volného času. Sport ostatně nebyl jen produkt 19. století a pouze anglické společnosti, byť se v Anglii dotvořil do té podoby, v jaké ho dnes známe, byť značná část sportovních odvětví vznikla v anglické společnosti na anglických středních školách a v prostředí anglické venkovské nižší šlechty. Novodobý sport do sebe zahrnul řadu tělesných cvičení šlechtických zábav, lidových her a zápasů, jejichž kořeny často sahají až do starověku a středověku a do jiných kultur než evropských. Stejně tak sport

⁴ KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Praha : Academia, 1994. S, s. 1012. ISBN 80-200-0493-9.

⁵ KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Praha : Academia, 1994. S, s. 929. ISBN 80-200-0493-9.

organizovaný pro potěchu přihlížejících diváků a pro sázení na vítěze není vynález 19. století, ale tvořil pevnou součást jak helénistické a římské kultury, tak i východních civilizací.“⁶

I sportovní pravidla mají svůj vývoj a historii. „Sport je vymezován *pravidly*, která vznikala a upravovala se po celou dobu svého historického vývoje a i povaha *soutěživosti* má svá jedinečná specifika. Kupříkladu ve sportovní gymnastice, krasobruslení, skocích do vody, vzpírání, letecké či novější lyžařské akrobacii, jedinec bojuje sám. Boj se soupeřem je nepřímým (a tedy případně i zpochybnitelným) soubojem prostřednictvím bodování. Běžecké disciplíny, plavání, motoristický sport, tenis, volejbal pak tvoří disciplíny, kdy jedinci bojují proti sobě, ale jsou od sebe odděleni. V boxu, zápase rugby či ledním hokeji však borci stojí *proti sobě* v bezprostředním styku.“⁷ Basketbal patří rovněž do této poslední skupiny.

4.2. Vznik slova sport

Nakonec je třeba říci, kde se slovo sport vzalo, z jakého jazyka pochází, z čeho je odvozeno a kdy se toto slovo začalo používat pro označení fyzického pohybu. „Sportovní činnost patřila odjakživa do základního rejstříku hodnot lidského života a to bez ohledu na to v které historické době byla provozována. Jen se dříve neoznačovala tímto termínem. Ostatně žádný takový termín se u našich předků nevyskytoval. Ale to přece není podstatné. Člověk si vždycky rád, hrál, měl potřebu se pohybovat, běhat, skákat, házet, vrhat, kopat... Pouze to nazýval jinak (pokud to vůbec nějak nazýval). Pojem „sport“ je v podstatě jakýsi slovní novotvar, pocházející z angličtiny. Všeobecně se tvrdí, že do tohoto jazyka se dostal z francouzského výrazu „desporter“ někdy v druhé polovině 15. století. Volně přeloženo se toto slovo převádělo jako „bavit se“, „oddávat se“, „hrát hry pro zábavu“ apod. Nicméně, v tomto duchu byly fyzické aktivity

⁶ ČECHÁK, Vladimír ; LINHART, Jiří. Sociologie sportu. Praha : Olympia, 1986. Sociální povaha sportu, s. 7-9. ISBN 27-021-86.

⁷ SEKOT, Aleš . *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003. Úvodem, s. 191. ISBN 80-7315-047-6.

vnímány až do 16. století, tedy do doby, kdy až renesanční humanisté „povýšili“ tělesný pohyb na jeden ze suverénních projevů lidské podstaty.“⁸

5. SPORT A JEHO STRUKTURA PODLE MOTIVACE

Sport má dnes mnoho kategorií, do kterých se dá rozdělit. Dnes jej dělíme například na míčové sporty, zimní sporty, vodní sporty a další. Toto členění už je specifické podle toho v jakém prostředí nebo s jakým načním se sport provozuje. Já bych se chtěla věnovat jednoduššímu členění sportu a to podle toho jak se mu věnujeme, jestli rekreačně jednou za pár dní nebo týdnů když máme čas, jdeme si zahrát nějaký sport s rodinou, s přáteli a nebo jen sami a výkonnostní sportu kdy docházíme společně s dalšími lidmi nebo sami do tělocvičny a účastníme se oficiálních soutěží a nakonec je tu vrcholový sport, který je spojen s profesionálními sportovci.

5.1. Rekreační sport

Rekreační sport vyplňuje náš volný čas, jde o nesoutěžní sportování. Za rekreační sportování se považuje jakýkoliv sport, který provozujeme většinou bez diváků, kteří by za podívanou zaplatili, na místě, které je volně přístupné všem a nebo jsme si herní plochu předplatili. Rekreační sportovci za svoje úsilí nejsou odměňováni penězi. Rekreační sport provozují, aby se setkali s přáteli, s rodinou a nebo i s obchodními partnery, ale hlavně sport provozují pro radost, a proto že je daný sport baví. Nejde tu o žádné rekordy a o vítězství. Při rekreačním sportu se navazují nové vztahy, a slouží také jako odreagování se od každodenních starostí a pro nabytí nové energie. Při rekreačním sportu na rozdíl od výkonnostního nebo vrcholového sportu můžeme po dohodě s ostatními hráči upravovat libovolně herní pravidla. Rekreační sport a jeho pravidla jsou závislá jen a jen na dohodě mezi hráči nebo aktéry daného sportu. Mohou se řídit oficiálními pravidly mohou je pozměňovat a nebo si hráči vymyslí svoje vlastní

⁸ SOMMER, Jiří. *Dějiny sportu*. 2003. Praha : Fontána, 2003. Pár slov na začátek, s. 10-11. ISBN 80-7336-116-7.

pravidla. „Aleš Sekot dokonce definoval rekreační sport v 6 bodech, zabývá se v nich volným časem, osobním projevem, tělesnou aktivitou atd.“⁹

5.2. Výkonnostní sport

Výkonnostní sport také provozujeme ve svém volném čase, většinou po zaměstnání, jak v týdnu tak o víkendech, kdy se většinou konají soutěže, pokud mluvíme o basketbalu. Tito sportovci jsou většinou sdruženi v různých oddílech, které pak má pod sebou příslušná sportovní federace, u basketbalu je to Česká basketbalová federace. Sportovci se účastní oficiálních soutěží jak regionálních tak i celorepublikových. Ve výkonnostním sportu už jde, ale o výsledky jednotlivých utkání a družstva se umísťují podle počtu vítězných a prohraných utkání v tabulkách, podle kterých sestupují do nižších soutěží nebo postupují výše. Vítěz nejvyšší soutěže se pak stává republikovým mistrem. Sportovci ve výkonnostním sportu platí klubu příspěvky a trénují pod vedením trenéra. Klub jim za to umožňuje trénovat v klubové hale a pod názvem klubu se účastní soutěží. Sportovci trénují několikrát týdně většinou v odpoledních až večerních hodinách. Za své výkony nejsou rovněž placeni. Na soutěžní utkání se chodí dívat diváci, ale jako u rekreačního sportu neplatí vstupné nebo jen symbolické. Výkonnostní sport má jasně stanovená pravidla, která vydává federace daného sportu, nelze pravidla měnit.

„Vladimír Čechák definoval výkonnostní sport z hlediska sociologie a věnuje se hlavně nárokům, které na sportovce výkonnostní sport vyvíjí, jak časovým, materiálním tak i finančním. Všimá si také toho, jak je tento sport zabezpečen a jak formuje člověka.“¹⁰

Výkonnostní sportovec podřizuje svůj denní program tomu, aby měl možnost večer trénovat a o víkendech se mohl účastnit soutěží, zápasů a popřípadě turnajů. „Sport sám o sobě není příčinou zvláštních změn

⁹ SEKOT, Aleš . *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003. Úvodem, s. 191. ISBN 80-7315-047-6.

¹⁰ ČECHÁK, Vladimír ; LINHART, Jiří. *Sociologie sportu*. Praha : Olympia, 1986. Sociologické problémy výkonnostního sportu, s. 240. ISBN 27-021-86

v povahových rysech, postojích a chování. Působí vždy v součinnosti s vlivy daných specifik sociálních prostředí a širšího kontextu socializačních procesů.“¹¹

5.3. Vrcholový sport

Vrcholový sport máme dnes spojen s velkými akcemi v televizi, jako jsou různá mistrovství světa apod. Tyto sportovce živí jejich sportovní výkony a je to jejich zaměstnání, které si sami vybrali. Jsou za své výkony placeni. Trénují několikrát denně, mají okolo sebe většinou svůj realizační tým, který jim vše zajišťuje, často mívají více než jednoho trenéra, který se o ně stará a plánuje jim tréninky. Na jejich utkání a výkony se chodí lidé dívat pro pobavení a rádi za tuto podívanou zaplatí. Vrcholoví sportovci většinou končí s vrcholovým sportem okolo 35. roku života. Nedosahují už takových výkonů a nebo mají za sebou mnohá zranění, která už jim nedovolují udržet se ve vysoké formě, aby mohli konkurovat ostatním. „Řada vrcholových sportovců a reprezentantů po kulminaci své sportovní výkonnosti přechází (jako aktivní sportovci) na výkonnostní sport.“¹²

Vrcholoví sportovci se účastní republikových mistrovství a závodů, ale hlavně se účastí mezinárodních soutěží, mítinků, turnajů, mistrovství Evropy, mistrovství světa a olympijských her a reprezentují na těchto hrách své země. „Ve vrcholovém sportu se rovněž odráží mocenské vztahy a soutěživost mezi těmito zeměmi.“¹³

6. SPORT A VOLNÝ ČAS

Volný čas je často spojován se sportem, ale co to je volný čas a jak jej lze definovat. „V antickém světě byl volný čas chápán jako nepřítomnost práce a naopak práce jako nepřítomnost volného času. Ti, kteří nemuseli pracovat, se mohli věnovat intelektuálním, kulturním, občanským a uměleckým činnostem.

¹¹ SEKOT, Aleš . *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003. Úvodem, s. 191. ISBN 80-7315-047-6.

¹² ČECHÁK, Vladimír ; LINHART, Jiří. *Sociologie sportu*. Praha : Olympia, 1986. Sociologické problémy výkonnostního sportu, s. 240. ISBN 27-021-86.

¹³ SEKOT, Aleš . *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003. Úvodem, s. 191. ISBN 80-7315-047-6.

To se ovšem týkalo jen úzké vládnoucí vrstvy obyvatelstva. Subjektivní znak volného času je obsažen ve významu latinského slova „licerce“. Licerce značí to co je dovoleno, představuje svobodu pro činnost pro její volbu a využití podle vlastní vůle.¹⁴

Mezi prací a volným časem bývá často velice tenká hranice, proto abychom mohli mluvit o volném čase musejí být splněny 4 podmínky. „V danou chvíli jedinec nemá vůči ničemu a nikomu žádné povinnosti, prováděná činnost je výsledkem svobodného výběru, činnost přináší uspokojení a v dané kultuře je prováděná činnost považována za činnost ve volném čase. Zda se jedná o činnost ve volném čase je dáno nikoliv činností samou, ale tím kdo jí vykonává.

Volný čas lze v souhrnu definovat jako dobu, časový prostor, v němž jedinec nemá žádné povinnosti vůči sobě ani druhým lidem a v němž se pouze na základě svého vlastního svobodného rozhodnutí věnuje vybraným činnostem. Tyto činnosti ho baví, přinášejí mu radost a uspokojení, nikdy obavy či pocity úzkosti.¹⁵

7. HISTORIE BASKETBALU

7.1. Vznik basketbalu a jeho historie ve světě

„Za zakladatele basketbalu je považován Jamese Naismith, který byl vysokoškolským profesorem na univerzitě ve Springfieldu. Naismith byl tělovýchovný instruktor a trenér místního ragbyového týmu. Ve Springfieldu panovaly každou zimu velké mrazy a družstvo nemohlo trénovat venku a muselo být v tělocvičně. Při této příležitosti vymyslel Naismith basketbal, aby se jeho tým přes zimu mohl dále zdokonalovat. Basketbal vznikl v roce 1891. Basketbal z roku 1891 ovšem nemůžeme téměř srovnávat s dnešním basketbalem. Basketbal v počátku byl velice nedynamický sport, nesmělo se

¹⁴ SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas*. Praha : Karolinum, 2000. 109 s. ISBN 80-246-0044-7.

¹⁵ SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas*. Praha : Karolinum, 2000. 109 s. ISBN 80-246-0044-7.

driblovat, byly povoleny jen přihrávky a koše byly v počátku položeny jen na bednách, měly dno a posléze byly přibity na stěnu tělocvičny, to vše se stalo poprvé ve Springfieldu. V následujícím roce byla vydána pravidla tohoto nového sportovního odvětví. Přesné rozměry dostaly obroučky košů, výška jejich umístění, rozměr hrací plochy, počet hráčů, doba hry apod. Jamese Naismithe vymyslel prvních pět pravidel basketbalu.¹⁶

V roce 1932 v Ženevě byla založena FIBA organizace, která sdružuje všechny basketbalové federace a zaštiťuje tento sport. Zakládajícími členy byly Argentina, Řecko, Itálie, Lotyšsko, Portugalsko, Rumunsko, Švýcarsko a v neposlední řadě i ČSR. V roce 1936 byl zakladatel basketbalu James Naismith jmenován čestným prezidentem FIBA.

1936 byl poprvé zařazen mužský basketbal do letních olympijských her, ženský basketbal byl zařazen až roku 1976 do programu olympijských her.

Za předchůdce basketbalu, by se dala považovat hra zvaná Tlachtli, kterou hráli Aztékové, Mištékové, Toltékové a Mayové na Yucatanu. „Tlachtli byla sportovní a obřadní míčová hra. Pro hru Tlachtli byly uprostřed dvou protějších vysokých kolmých zdí ohraničujících hřiště zasazeny ve výšce 5-11 metrů malé kamenné kruhy. Doklady o existenci hry Tlachtli pocházejí už ze 6. století př.n.l. z období olmécké kultury. Hráči se snažili prohodit gumový míček kamenným nebo dřevěným kruhem. Nehráli rukama ani nohama, pouze míč odráželi lokty, rameny a boky.“¹⁷

7.2. Historie basketbalu v Čechách

„V Čechách se hrálo první utkání basketbalu v roce 1897 bez pevných pravidel a na koše bez desek. Toto ukázkové utkání se odehrálo ve Vysokém Mýtě, kde učil agilní učitel Jaroslav Karásek, který vedl své žáky k této hře, která k nám přišla přes moře. Basketbalová pravidla v češtině byla vydána o rok později 1898 v časopise Sokol, je vydal Josef Klenka. Vývoj této hry u nás

¹⁶ LEGRAND, Lucien; RAT, Michel. *Basketbal*. Bratislava : Mladá léta, 2002. Basketbal u nás, s. 127. ISBN 80-06-01161-3.

¹⁷ ZELENÝ, Mníslav. *Indiánská encyklopedie : Indiáni tří Amerik*. Praha : Albatros, 1994. T, s. 216. ISBN 80-00-00415-1.

přibrzdila válka.“¹⁸ (*Jsem si vědoma, že citace z internetových zdrojů neodpovídají stylistickým normám, ale jedná se o doslovné citace*).

„K rozšíření došlo až po roce 1918 hlavně zásluhou stoupající oblíbenosti mezi studenty, pronikla i do Sokola, velkou roli sehrála i YMCA. První pravidelné soutěže se hrály v Praze od roku 1928.“¹⁹ Po 2. světové válce vznikla také mezinárodní basketbalová federace – FIBA 18. června 1932 mezi zakládajícími členy bylo i ČSSR jak je psáno v kapitole 3.2 Vznik basketbalu a jeho historie ve světě.

„Za opravdový soutěžní basketbalový zápas se považuje utkání hrané v Praze na Žižkově v roce 1919. V roce 1921 byl vytvořen společný Český volejbalový a basketbalový svaz, o tři roky později se vydělil samostatný basketbalový svaz.“²⁰

„V době okupace bylo možno hrát jen domácí zápasy. Po roce 1945 nastal velký rozvoj basketbalu, ČR se zařadila mezi nejlepší evropská družstva.“²¹

Dnes řídí Českou basketbalovou federaci Výkonný výbor, v jehož čele je předseda JUDr. Miroslav Jansta.

Dnes pomáhá v České republice rozšiřovat sport a zároveň i basketbal mezi děti AŠSK - „Asociace školních sportovních klubů České republiky je sportovním a tělovýchovným občanským sdružením, které bylo založeno na podzim roku 1992. V současné době působí již ve všech okresech České republiky a sdružuje více než 250.000 žáků základních a studentů středních škol. Od jara roku 2001 je organizační struktura přizpůsobena vyšším územně správním celkům.“²²

¹⁸ *Bball.estranky : Historie basketbalu* [online]. 2008 [cit. 2011-02-12]. Basketbalové informace. Dostupné z WWW: <<http://www.bball.estranky.cz/clanky/historie-basketbalu.html>>.

¹⁹ *Bball.estranky : Historie basketbalu* [online]. 2008 [cit. 2011-02-12]. Basketbalové informace. Dostupné z WWW: <<http://www.bball.estranky.cz/clanky/historie-basketbalu.html>>.

²⁰ SOMMER, Jiří. *Dějiny sportu*. Praha : Fontána, 2003. Házení do koše, s. 232. ISBN 80-7336-116-7.

²¹ *Bball.estranky : Historie basketbalu* [online]. 2008 [cit. 2011-02-12]. Basketbalové informace. Dostupné z WWW: <<http://www.bball.estranky.cz/clanky/historie-basketbalu.html>>.

²² *Základní informace o AŠSK* [online]. 1992 [cit. 2011-3-8]. AŠSK. Dostupné z WWW: <<http://www.ftvs.cuni.cz>>.

„Na ministerstvu školství jsem také získala zajímavé informace, ale bohužel jsou jen z roku 2004 dřívější nebo novější informace nebyly zveřejněny. V roce 2004 bylo v České republice 15 škol, které měly speciální třídy se sportovní přípravou, vždy se zabývající jen vybranými sporty. V Praze jsou dnes dvě školy, které mají sportovní přípravu zaměřenou na basketbal a jsou to střední školy a obě gymnázia, gymnázium Přípotoční a gymnázium Nad Štolou. Sportovních center bylo v České republice v roce 2004, z nichž zaměřených na basketbal celkem 18.“²³

8. NOVÁ ODVĚTVÍ BASKETBALU

Basketbal je rozšířen po celém světě a hrají ho ať už v oficiálních soutěžích nebo na neoficiálních místech, jako jsou venkovní basketbalová hřiště, miliony lidí na celém světě. Jako u jiných sportů i u basketbalu vznikly nové odnože např. streetbal a beachbasketbal, které ale na basket navazují a vycházejí z jeho základních pravidel. Jak streetbal tak beachbasketbal si upravil basketbalová pravidla pro svoji potřebu. O těchto dvou navazujících odvětvích basketbalu se zmiňuji, protože mnoho respondentů ho uvedlo jako další napln svého volného času, po skončení basketbalových soutěží (sezóny).

8.1. Streetbal

Streetbal je forma basketbalu, hraje se jak v tělocvičnách tak na venkovních hřištích. Streetbal můžou hrát 2 hráči 1 na 1 nebo až 10 hráčů 5 na 5, ale nejtypičtější je hra 3 na 3. Hraje se vždy jen na jedné polovině basketbalového hřiště, to je pro streetbal typické. Streetbal si můžeme jen tak zahrát venku s kamarády a nebo můžeme hrát streetbalovou ligu, která má svou tradici v Praze a další možnosti jsou streetbalové turnaje.

Pražské soutěže a turnaje ve streetbalu má pod záštitou Česká streetbalová federace. ČSF vznikla „ roku 1996, kdy dotáhl pan Ing. Igor Bayer svou ideu do zdárného konce a uspořádal v Děčíně svůj první streetbalový turnaj, ve kterém se

²³ Msmt [online]. 2000-2010 [cit. 2011-03-18]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/sport/pro-odborniky>>.

bojovalo o "Labský pohár".²⁴ Nedlouho potom byla ustanovena Česká streetbalová federace.

V Praze se letos pořádá už 7. ročník streetbalové ligy. „Pražská streetbalová liga (PSL), je první oficiální a vůbec nejvyšší domácí soutěží svého druhu v České republice. Vznikla jako reakce na stále rostoucí zájem o pravidelnou letní soutěž. PSL poskytuje jedinečnou příležitost a zázemí organizovaného sportovního vyžití pro sportovce z řad široké veřejnosti. Navíc upevňuje komunitu lidí hrajících basketbal – streetbal, umožňuje vzájemně měřit síly a kvalitně si zahrát mimo basketbalovou sezónu. Dnes již můžeme říci, že se zakladatelům PSL podařilo zavést novou sportovní tradici.“²⁵

8.2. Beachbasketbal

Beachbasketbal je další z nových odvětví basketbalu. Vznikl stejně jako basketball v Americe, ale tentokrát v její jižní části. Tým z města Perune (Brazílie) neměl, kde trénovat, kvůli tomu že ve městě byla jen jedna tělocvična a mnoho zájemců o ni. Proto roku 1997 trenér Agustin Stin se rozhodl trénovat se svým týmem na pláži, kde bylo místa dost. Díky tomu vznikl beachbasketbal, později byla dotvořena pravidla a roku 1998 se konal první mužský beachbasketbalový turnaj o pár měsíců později téhož roku se konal i ženský beachbasketbalový turnaj. Také byla vytvořena Beach Basketbalová Asociace.

V loňském roce se u nás konalo 4. mezinárodní mistrovství ČR pod záštitou basketbalového internacionála Jiřího Pospíšila. Toto mistrovství bylo pořádáno Českou beachbasketbalovou federací.

Tohoto turnaje se účastní jak amatéři tak i prvoligoví hráči, vskutku se tu scházejí nadšenci basketbalu. Hraní beachbasketbalu je typické hlavně pro letní měsíce, kdy není v plném proudu sezóna. Beachbasketbal slouží mnoha hráčům a hráčkám i jako příprava na další basketbalovou sezónu.

²⁴ *Streetball* [online]. 2011 [cit. 2011-02-12]. Streetball mania. Dostupné z WWW: <<http://www.streetball-mania.cz/index.php?call=onas>>.

²⁵ *PSL Pražská streetballová liga* [online]. 2009 [cit. 2011-02-12]. PragueStreetball. Dostupné z WWW: <<http://www.streetball-mania.cz/psl/index.php?call=pslinfo>>.

9. BASKETBALOVÉ ZAČÁTKY

Během rozhovorů jsem se snažila získat od respondentů informace o jejich basketbalových začátcích, abych dostala větší přehled o co největší části jejich basketbalového života. Proto jsem se rozhodla od všech respondentů nabýt informace, o tom kdy a popřípadě kde začínali s basketbalem a jak probíhaly tréninky v jejich začátcích, hlavně jak často a jak dlouho trvaly, a jestli se v jejich začátcích nějak angažovali jejich rodiče. Další důležitou informací pro mě bylo, kdo je k basketbalu dovedl nebo jak se o něm doslechli.

9.1 Začátky s basketbalem

Většina respondentů začínala hrát basketbal mezi 6. – 9. rokem a z toho nejčastějšími zmíněnými roky byly 6. rok, kdy začínali 4 respondenti a 9. rok v kterém začínali rovněž 4 respondenti, toto věkové rozmezí se týká hlavně ženské části, žen je z celkového počtu respondentů 13. Mužská část, která hrála basketbal začínala později okolo 12. roku, v mé práci jsou zmíněni pouze 2 muži, kteří také hrají basketbal. Bohužel více respondentů z mužské části, kteří by hráli basketbal jsem nezískala.

Druhou nejdůležitější informací pro mě bylo, kdo je jako děti přivedl k basketbalu jestli nějakou roli sehráli rodiče, škola, kamarádi a nebo někdo jiný. Nejčastěji se respondenti zmiňovali o rodičích nebo jiných příbuzných, kteří je přivedli na basketbalové tréninky, celkem 8 respondentů uvedlo tuto možnost. Většinou to bylo díky tomu, že rodiče hráli nebo někdo jiný z rodiny hrál a oni si řekli: „Zkusím to také.“ Zde bych chtěla uvést několik krátkých ukávek rozhovorů, které nastiňují situaci, jak byl vybrán právě basketbal ze všech možných sportů.

Respondentka (E.M.) uvedla toto: „K basketbalu mě přivedla mamka. Od malička hrála basket. Když jsem se ségrou narodila a ještě jsme byly v kočáře, potkala s námi mamka svého bývalého trenéra, ten když zjistil, že jsme holky, řekl mamce, že až nám bude 6 let, že zrovna bude utvářet nový tým tak ať nás přivede, takže to bylo zpečetěno a později když nám bylo 6, šly jsme k němu na nábor, kterým jsme prošly a začaly hrát basket.“ Takto vlastně v jedné rodině už

rodiče dopředu předurčili sportovní dráhu obou dětí, ale jak samotné respondentky zdůraznily dále v rozhovoru, rodiče je nenutili, jen se jim o basketu zmínili a nabídli jim jestli to nechtějí zkusit. Další respondenti uvedli jako hlavní faktory, které je přivedly k basketbalu, jiné členy rodiny a to sourozence, kteří začali hrát basketbal jako první.

Respondentka (P.P.) uvedla: „Od 4 let jsem chodila do tělocvičny na zápasy mé drahocenné sestry a tento sport se mi líbil, takže jsem začala také.“

Další respondentka (K.D.) uvedla něco trošku jiného, ale taky hlavní úlohu sehrála rodina a sestra. „U nás v rodině hráli oba rodiče basketbal a moje sestra začala hrát taky. Začala chodit do přípravy na tréninky, chodila jsem tam s ní a pak začala chodit na tréninky s holkama o rok staršíma a pak časem jsem chodila se stejně starýma holkama na tréninky.“

A nakonec poslední příklad jakou významnou roli sehráli rodiče a další faktory pro výběr právě basketbalu. Respondentka (Z.Š.) uvedla toto: „Basket byl po večerech na mé základní škole a máma mi nařídila ať si najdu nějaký sport. Spolužačka ze základní školy kroužek basketbalu navštěvovala, a tak jsem se přidala také.“

Ostatní respondenti uváděli po rodičích na druhém místě hlavně školu a její kroužky basketbalu, z nichž se pak dostali do basketbalových klubů a začali se věnovat basketbalu více. Nakonec se respondenti zmiňovali o dvou dalších prostřednících, kteří je přivedli k tomuto sportu a to o kamarádech a pak o basketbalových nábořech. Kamarádi sehráli svoji úlohu hlavně v tom ohledu, že sami hráli basketbal a vyprávěli o tom dalším. Jak je to baví a jak je to skvělá hra, až se přidali i samotní respondenti. Basketbalový nábor fungoval tak, že samotní trenéři basketbalových oddílů, chodili po školách. Ve třídách rozdávali letáčky s důležitými informacemi o basketbalovém náboru a také tyto letáky popřípadě vylepovali na nástěnky škol. V loňském roce v září 2010 jsem se sama účastnila jednoho takového náboru a chodila jsem po školách, rozdávala letáčky ve třídách a zvala děti na nábor, popřípadě jsme jeden letáček vyvěsily i na nástěnku školy. Většinou jsme se setkaly s vřelým přijetím, když vedení školy zjistilo, že propagujeme sport. Také nám hodně pomohlo, že v té době, kdy jsme

letáčky rozdávaly se v České republice hrálo MS v basketbalu. Navštívily jsme během týdne asi 20 škol a pouze ve třech jsme nepochodily, ale jen proto že škola buď sama pořádala basketbalové kroužky nebo na škole už byl někdo z jiného pražského basketbalového týmu, s nímž škola dlouhodobě spolupracuje a pronajímá mu i svou tělocvičnu.

Já sama mohu ke svému začátku hraní basketbalu uvést to, že si pamatuji, jak jsme s rodiči jako malé se sestrou chodily na jejich zápasy, hlavně tedy otce, který v té době ještě hrál. Ale abych pravdu řekla, vzpomněla jsem si na to, až když jsem začala hrát sama basketbal a uvědomila jsem si, že to co jsem viděla jako malá za sport byl basketbal. K basketbalu mě, ale přivedla mamka, která viděla už zmíněný letáček na naší škole o náboru do družstva basketbalu. Řekla mi o tom a ptala se mne jestli to nechci zkusit. Nejdříve jsem nechtěla, ale potom co se dotaz a věta jestli to nechci zkusit, a že když mne to nebude bavit, tak mne nebudou nutit, opakoval hodně často, jsem nakonec povolila a řekla, že to zkusím. Šla jsem tedy na nábor, na kterém bylo mnoho dětí, absolvovala jsem nějaké dovedností úkoly a pak jsem čekala zda budu vybrána. Pamatuji se, že jsem se mamky pořád ptala jestli mne vyberou a co budu dělat když ne. Naštěstí mne vybrali a od té doby hraji basketbal stále, už téměř 15let.

9.2 Kluby a tréninky v počátcích

Všichni respondenti začínali s basketbalem v Praze. Kluby, které si respondenti nebo jejich rodiče vybrali jsou v dnešní době velice známy všem, kteří se okolo basketbalu pohybují. Většina těchto týmů má bohatou historii. Zároveň si tyto kluby zvolili i kvůli jejich blízkosti k u bydliště. Nejčastěji se objevoval u respondentů klub BLC Sparta Praha a BK Prosek dalším nejčastějším klubem byl Sokol Nusle, nakonec dvakrát zmíněné USK Praha a pak už následovaly jednotlivé kluby. Respondenti, kteří začínali ve Spartě byli většinou z okolí Letné a nebo z míst kde měla Sparta své pobočky zejména na pražských sídlištích jedním z nich bylo například krčské sídliště a škola ZŠ Jánošíkova. Prosek nemá tak dlouhou a bohatou historii, ale vyskytuje se v rozhovorech často, protože dotázaní respondenti bydlí na Proseku a odmalička

zde hrají. Dalším důvodem bylo to, že rozhovory byly realizovány mezi aktuálními hráčkami II. ligy žen na Proseku. Dalším hodně zmiňovaným klubem byl Sokol Nusle, ve kterém jsem začínala i já. Do tohoto klubu se hlásili hlavně ti, kteří bydleli na Praze 4 a v jejím nejbližším okolí. Do USK se naopak hlásili respondenti z míst okolo Nuselského mostu a přilehlých oblastí. Rozhodnutí respondentů nebo jejich rodičů pro daný klub evidentně oslovovala dostupnost daného místa pro jejich děti nebo pro ně samotné a až v druhé řadě historie daného klubu a jeho úspěšnost v soutěžích.

Ke vzdálenosti a cestě na trénink sama mohu říci, že čím déle hraji basketbal tím delší cestu absolvuji na tréninky a zápasy. Haly jsou čím dál tím dál, protože kluby hledají levnější nájmy. Když jsem byla malá cesta mi trvala maximálně 30 minut teď trávím cestou na trénink nebo na zápas i 1 hodinu.

V začátcích byly tréninky méně často, jak se shodli respondenti, než jak tomu bylo během jejich žákovských a dorosteneckých let. V začátcích, kdy respondenti chodili na základní školu, odehrávaly se tréninky obvykle 2x až 3x týdně většinou 1,5 hodiny a to odpoledne hlavně po škole. Trénink začínal nejpozději v 18 hodin. Zápasy se o víkendech ještě nehrávaly.

Respondenti se o svých basketbalových začátcích zmiňují například takto: „V prvním roce trénování jsme vůbec nehrály zápasy. Seznamovaly jsme se s basketbalovým míčem a kolektivní myšlenkou. Tréninky probíhaly způsobem soutěžním – počínaje rybičky, rybičky, rybáři jedou přes Mrazíka konče štafetami s míčem, který se měl kutálet. Bylo to zábavné. Myslím, že tréninky byly v úplných začátcích 2x týdně.“ (r. P.P)

„Zprvu byly tréninky jen 3x týdně později i 5x týdně. Pod prvním trenérem jsme hodně rozvíjely techniku s balonem dlouhé driblovací rozcvičky a celkově více drilu než systému.“ (r. Z.Š.)

Respondentka E.M. uvedla ke svým basketbalovým začátkům: „Nejprve jsme začínaly rozvojem pohybu skákání, běhání, šplhání, různé přihrávky, až později jsme se učily s míčem driblovat a házet na koš. Myslím, že jsme zpočátku mívaly tréninky 3x týdně a součástí jednoho tréninku byla i regenerace, chodily jsme plavat.“

Další respondent charakterizuje své začátky takto: „První roky to byla spíše sportovní příprava něco z atletiky, lehká gymnastika jako kotoul dopředu a dozadu, skákání přes švihadlo,... Myslím, že první dva roky byly tréninky jen 2x týdně... S přibývajícím věkem se přidávaly i tréninky... Na základní škole to bylo max. 3x týdně a v dorostu 5x týdně.“ (r. B.R.)

Nakonec bych zde chtěla uvést odpověď jedné respondentky, která se zmiňuje o Ymce, o které hovořím v teoretické části jako o jedné z organizací, která se postarala o rozvoj basketbalu v Čechách. „Začala jsem v přípravce v Ymce, kde jsme dělaly, jen základy a když jsme si chtěly vystřelit na koš, musely jsme koš zavěsit na žebřiny... Tréninky byly 2x týdně a zápasy jsme ještě neměly.“ (r. A.P.)

Většina respondentů ve svých basketbalových začátcích zdokonalovala různé pohybové dovednosti a připravovala se na dráhu basketbalisty.

V basketbalových začátcích šlo o to, aby tréninky děti bavily a chtěly u tohoto sportu zůstat i nadále. Respondenti se také zmiňovali, že už v začátcích jim trenéři nebo trenérky vštěpovali základy fair play, které jsou pro sport důležité, ale ne vždy jsou dnes zcela dodržovány. Fair play je definováno jako:

„Respektování pravidel, která jsou základní směrnicí pro každý sport a jakoukoli soutěž. Snaha o soutěžení ve správném duchu, tedy respektování nepsaných pravidel, která odpovídají obecně slušnému jednání. Jako způsob myšlení a jednání zakotvený v hodnotovém žebříčku a prezentující se ve všech životních situacích jako životní postoj.“²⁶

9.3 Role rodičů v počátcích

Nakonec této kapitoly bych se chtěla věnovat roli rodičů v počátcích basketbalového koloběhu, jak se v něm angažovali a nebo naopak stáli stranou. Respondenti většinou odpovídali v tom smyslu, že je rodiče vozili nebo doprovázeli na tréninky samozřejmě jim platili příspěvky, které byly povinné. Koupili respondentům potřebné cvičební pomůcky jako byla správná obuv, míč a třeba i švihadlo. Po trénincích na ně zase čekali a doprovázeli je domů. Sama si

²⁶ SEKOT, Aleš . *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003. Úvodem, s. 191. ISBN 80-7315-047-6.

pamatuji, když jsem začínala, že mne mamka vozila nebo doprovázela na tréninky a po tréninku na mne čekala, aby mne zas odvezla domů. Později když už bylo jasné, že u basketu vydržím mi koupili i lepší boty místo cviček, které jsme měly skoro všechny na začátku.

Dnes když chodíme na tréninky jako poslední, protože jsme v oddílu nejstarší tým, hrajeme už za ženy II. ligu. Vidím před každým naším tréninkem několik rodičů, kteří čekají před šatnou nebo před halou na své děti, které trénují před námi. Basketbalový koloběh se v tomto ohledu téměř nezměnil pouze možná v tom, že dnes na děti rodiče čekají už s auty, ale dříve většina dětí jezdila s rodiči domů MHD nebo když to měli blízko tak chodili pěšky. Děti dnes také mají lepší vybavení na tréninky než my a i vybavení tělocvičen se změnilo k lepšímu.

Respondenti se k otázce o podpoře rodičů vyjadřovali většinou velice krátce. Například takto: „Ano podporovali, finančně nákupem sportovních potřeb.“ (r. R.D.)

„Hlavně finančně a materiálně samozřejmě, později pak fanouškovská podpora, popřípadě nějaké odvozy někam autem atd.“ (r. V.M.)

„Ano, podporovali. Rodiče mě vozili na tréninky a z tréninků, na začátku. Pak se chodili dívat na zápasy a samozřejmě mě podporovali i finančně.“ (r. K.D.)

„Od mala mě samozřejmě podporovali finančně. Dříve se někdy přišli podívat na zápasy, někdy s námi jeli na turnaje... Rodiče měli radost, že se věnuji nějakému sportu tak mě podporovali, v tomto směru, pozitivním myšlením ve smyslu sportovního ducha.“ (E.M.)

Nakonec jsem vybrala odpověď jedné respondentky, která se zmiňuje o podpoře rodičů jen z jedné strany a to od matky, říká toto: „Ano, podporovala mě máma... Ona sama hraje basketbal a ona byla i můj první trenér. U táty to už bylo horší, neměl tolik pochopení, protože jsme celá rodina vždy zmizeli na basket a on zůstával doma sám.“

Respondenti mi ve svých odpovědích potvrdili podporu ze strany rodičů jak finanční tak jejich samotnou angažovanost v tom, že respondenty vozili na

tréninky a vyzvedávali, je poskočení. Pouze ve 4 případech se mi podpora nepotvrdila. V jednom případě částečně, kdy respondentka měla podporu jen ze strany matky a pak jsou tu případy, kdy respondenti měli tělocvičnu velice blízko domova a rodiče respondenty na tréninky nedoprovázeli, ale podporovali respondenty jen finančně. K tomuto tématu tj. o podpoře rodičů a soužití rodičů s dětmi, které se věnují sportu, popřípadě tomu jak sport narušuje chod rodiny, zatěžuje její finanční rozpočet, se vyjadřuje i Aleš Sekot: „Rodina mnohdy přizpůsobuje svůj životní rytmus tréninkovému a hracímu programu svých členů a sledování sportovních televizních událostí může naopak narušit či přímo rozvrátit rodinný život. A nebo společné sportování členů rodiny může vzájemné vztahy posílit a udělit jim novou jinde a jinak netušenou socializační dimenzi.“²⁷

10. BASKETBALOVÝ ŽIVOT

V této kapitole bych se chtěla věnovat hlavně tomu jak basketbal zasahoval do života respondentů, chtěla bych se pokusit popsat jeden den spojený s basketbalem, kdy respondenti chodí do školy nebo popřípadě do práce. Basketbalové víkendy jsou téměř shodné ve všech věkových kategoriích, vždy se hrají dva zápasy.

10.1 Den spojený s basketbalem

Od respondentů jsem se snažila zjistit jak si den plánují, jestli si ho vůbec plánují a jak zvládají basketbal začlenit do celého dne. Většina respondentů se vracela a porovnávala náročnost basketbalu na čas, například s dorosteneckými kategoriemi, kdy měli tréninky mnohem častěji. „Na střední škole to bylo náročnější, ráno škola a po škole hned na trénink...ale vše se dalo zvládnout. Teď je to snazší ...tréninků je mnohem méně a nejsou každý den.“
(r. B.R.)

²⁷ SEKOT, Aleš . *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003. Úvodem, s. 191. ISBN 80-7315-047-6

Den spojený s basketbalem vypadá většinou tak, že dopoledne jsou respondenti ve škole nebo v práci. Většina respondentů studuje na vysoké nebo střední škole, zbytek respondentů pak většinu dne tráví v práci.

Respondenti, ze střední školy, kteří si vybrali sportovní gymnázium mají basketbalový trénink i během školního dopoledne. Po škole mají pak většinou nějakou hodinu na učení nebo chodí na brigády a pak hned následuje další trénink a to už v jejich mateřském klubu. „Přes den dělám to samé jako když basketbal nemám, jen musím nějakou aktivitu třeba zkrátit.“ (r. E.B.)

Respondenti, kteří studují na „obyčejném“ gymnáziu mají o dopolední trénink méně, ale studium je někdy náročnější a je třeba více času na učení. Večer nebo odpoledne mají opět trénink jako předešlí respondenti na sportovním gymnáziu. Respondentka (K.D.) uvedla toto: „Vždycky se snažím plánovat den, pak vím, co vše mám udělat za den nebo kde v kolik musím být. Když je práce tak se snažím skloubit školu, práci i trénink. Tréninky mi teď vyhovují mnohem více než dřív, jsou až večer a věci se dají lépe stihnout.“

Respondenti, kteří navštěvují vysokou školu mají školu většinou delší a náročnější program než středoškoláci. Některé dny mají přednášky až do večera a sportovní potřeby si musí nosit po celý den s sebou, aby mohli po škole ihned vyrazit na trénink. Pokud, ale přímo basket koliduje se školou má přednost škola u těchto respondentů. Respondenti přímo říkali toto: „Někdy se sejde více věcí a pokud nestíhám školu omezím basket... Většinou se však jedná o výjimečné situace, jako jsou například zkoušky. Jinak studium a basket zvládám bez problémů. Den si plánovat nemusím, většinou je dáno, že jsem dopoledne ve škole a večer jdu na trénink.“ (r. E.M.)

Další respondentka (S.M) uvedla: „Studium s basketem zvládám bez problémů. Den si ale plánuji tak, aby se mi jiné aktivity pokud možno nekřížily s tréninky a zápasy. Také se snažím naplánovat následující den tak, abych měla školu až později odpoledne a mohla jsem se tak vyspat po večerním tréninku, který většinou končí okolo 10. hodiny a domů se dostanu až po 11. hodině.“

Další respondentka uvádí toto proč nestíhá tréninky: „Snažím se to zvládnout, ale někdy se na tréninky kvůli škole prostě nedostanu. Školu mám

často do pozdních odpoledních hodin, hlavně kvůli externím vyučujícím, kteří jsou lékaři. Mám 3x týdně tréninky a jednou za 14 dní zápasy... a ano musím si plánovat den.“ (r. P.P)

Respondenti, kteří pracují mají hodně podobnou náplň dne jako vysokoškoláci. V zaměstnání jsou většinou dlouho do odpoledne a pak dojíždějí rovnou z práce na basketbalové tréninky. Pokud mají nějaké schůze v práci delší nebo je třeba něco dodělat basketbal je opět na druhém místě. Respondentka se vyjádřila takto: „Musím si plánovat den, ale zvládat se to dá, pokud zrovna nemusím nečekaně do práce o víkendu či večer místo tréninků. Když se chce, tak to jde vždy zvládnout.“ (r. V.M.)

Respondentka (B.R. starší): „Na střední škole jsem musela mít individuální plán, často jsem kvůli basketbalu nebyla ve škole. Dnes už celý den sedím v práci... a přemlouvám se abych na ten zápas dorazila... V hale jsem minimálně 5 minut před začátkem... jednou vystřelím na koš a může se hrát. Po zápase už říkám, že už tam nikdy nepůjdu...takhle už to, ale funguje poslední 3 roky.“

Většina respondentů v rozhovorech přiznávala, že si den musí plánovat, ale že už jsou zvyklí a že si dokáží den naplánovat, aby basketbal začlenili do programu dne. Také z rozhovorů vyšlo najevo, že studium nebo práci společně s basketem zvládají a pokud potřebují něco důležitého vyřešit v práci nebo ve škole basket musí jít stranou, ale to se týká spíš vysokoškoláků a pracujících.

Ze své zkušenosti musím říct, že ne vždy tomu tak bylo na základní škole a střední škole byl u mne na prvním místě basket. Často jsem nebyla ve škole kvůli basketu a ne vždy, to ostatními bylo vnímáno pozitivně. Většinou nechápali, že místo zábavy musím na trénink a že tak často jezdím na různá soustředění a turnaje. Ostatní respondenti se o tomto problému také zmiňovali, ale postupem času tento problém nebo nepochopení vymizely. Basketbal se stal jako u ostatních respondentů druhou nejdůležitější věcí v životě. Basketbalu přestali podřizovat veškeré dění a začali se věnovat i jiným věcem. Takto to vidí i většina respondentů nebo z jejich chování vůči škole a zaměstnání je to patrné. Zároveň je ale basketbal důležitou součástí jejich života.

10.2 Víkend spojený s basketbalem

Víkendy basketbalistů jsou typické tím, že se hraje jednou za 14 dní oba dny. V sobotu většinou odpoledne a v neděli zase obvykle dopoledne, tento systém je už zažitý několik let. Pokud ovšem hráč hraje například dorosteneckou ligu i žákovskou ligu může hrát každý víkend nebo i může dojít k tomu, že bude hrát i více zápasů o víkendu. Pamatuji se, že jednou se stalo, že jsem za měsíc nastoupila až v 18 zápasech v různých věkových kategoriích. Tenkrát jsem hrála jak dorosteneckou ligu, v té jsem absolvovala dvě soutěže a ještě k tomu jsem hostovala do III. ligy žen. Tenkrát to bylo velice náročné, ale žila jsem jen basketbalem, tak mi to nepřišlo tak hrozné. Dnes už bych si to nedokázala představit. Od respondentů jsem se snažila zjistit jak tráví hrací víkend dnes, jestli mají nějaké zvyky před zápasem a jestli se o tomto víkendu nějak omezují atd.

Většina respondentů odpovídala, že je basketbalové víkendy nijak neomezují. Tráví je většinou jako víkendy, kdy nehrají prostě večer pouze musí dorazit na zápas. Basketbal nechápou, jako něco co by je omezovalo, ale jako nedílnou součást jejich života. Zde bych chtěla uvést několik odpovědí pro dokreslení situace.

„Žádné zvyky, ani speciální přípravu nemám. Spíš se před basketem snažím udělat všechny povinnosti dne, abych toho měla po basketu co nejmíň na práci.“ (r. S.M.)

„Když mám zápas o víkendu, tak se snažím neponocovat den předtím a opět přizpůsobím jídlo. Jako v týdnu před tréninky to znamená, že nejím 2 hodiny před zápasem a někdy se najím po zápase, pokud mám hlad. Den před zápasem si jdu také zaběhat.“ (r. F.J.)

„Pokud v rámci basketbalového víkendu nejedeme výletit na Moravu, věnuju se přes den obyčejným běžným činnostem jako je učení, spaní, jídlo a relaxování. V čas zápasu samozřejmě tyto běžné a příjemné věci opustím a plně se věnuji koncentraci na zápas.“ (r. E.M.)

„Výletěním“ na Moravu zde respondentka poukazuje na zápasy, při nichž tým tráví celý víkend na Moravě a spí na ubytovnách. Tyto víkendy jsou

většinou ztraceny pro jakoukoliv jinou činnost než je jízda autem, basketbal a spánek. Účastníci těchto „výletů“ si sebou většinou berou do auta nebo do mikrobusu učení a další věci, které potřebují za víkend udělat, ale ne vždy se jim to daří. Ze své vlastní zkušenosti vím, že toho během takového víkendu příliš neudělám, když si s sebou učení vezmu většinou se k němu nedostanu. Je to hlavně díky náročnosti cesty, kdy se raději prospím jako ostatně všichni. Po zápase většinou není čas na nic jiného než si povléknout peřiny a jít si lehnout. Ráno se odjíždí na další zápas a po zápase následuje zase několikahodinová únavná cesta domů.

Poslední ukázka ukazuje jak může nepodařený nebo vítězný zápas ovlivnit jedince po zbytek víkendu: „O víkendu kdy mám oba dny zápas většinou nic jiného nestihnu. Člověk je buď rozmrzelý z prohry a nebo nadšený z výhry a nic jiného se moc často stihnout nedá, ale žádné zvyky ani speciální přípravu před zápasem nemám.“ (r. B.R. mladší)

Mohu potvrdit, že když se mi v zápasech nedařilo nebo jsme nešťastně prohrály, neměla jsem také náladu na další činnost a raději jsem byla doma.

11. RODINA A BASKETBAL

11.1 Vliv basketbalu na rodinu

V tomto ohledu se respondenti spíše přiklonili k tomu, že jejich život a chod rodiny basketbal ovlivňoval, ale často v tom nacházeli pozitivní ovlivnění a také se zmiňovali o tom, že rodiče byli rádi, že nejsou v žádné špatné partě a nenudí se na sídlišti. Zároveň se někteří respondenti zmiňují o angažovanosti rodičů v klubech, ve kterých začínali, například jako trenéři nebo se jinak zapojovali do chodu klubu. „Otcové se tak stávali trenéry, manažery a klubovými funkcionáři, zatímco matky pečovaly o čistotu sportovního oblečení, vozily své ratolesti na tréninky a soutěže a připravovaly jim výživné minutky: „Synové“ tak byli vždy připraveni k tréninku a zápasům.“²⁸

²⁸ SEKOT, Aleš . *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003. Úvodem, s. 191. ISBN 80-7315-047-6.

Někteří rodiče se skutečně angažovali ve sportu dětí, ale zápasů se zúčastňovali aspoň z počátku oba a nebo se pravidelně střídali.

Respondenti se k postoji rodičů vůči basketbalu vyjadřovali takto: „Rodiče byli rádi, že sportuji a nevadilo jim, že nejsem doma. Myslím, že moje hraní basketu celou rodinu ovlivňovalo v tom, že se také podřizovali mému času např. rodinné oslavy, návštěvy babiček, rodinné dovolené atd. se plánovaly, tak abych v té době neměla basket. Na druhou stranu si myslím, že když jsme na 3 týdny odjely na soustředění, tak si rádi odpočinuli.“ (r. E.M.)

Rodiče byli rádi, že se věnují sportu. Celou rodinu to ovlivňovalo tím, že se plánovalo podle basketu, ale nebyl v tom problém, vždy jsme se nějak domluvili.“ (r. S.M.)

Další respondentka velice krátce zhodnotila rodinný život okolo basketbalu: „Rodičům nikdy basketbal nevadil, ale kolem mého basketu se točil celý náš život.“ (r. V.M.)

„Basketbal určitě ovlivňoval náš život, celá naše rodina je basketem ovlivňována. Já a ségra jsme hráčky, taťka je trenér a mamka náš nejlepší fanoušek. Nikomu nevadilo že jsem kvůli basketu nebyla doma a jsou rádi, že sportuji.“ (r. P.P.)

Většina respondentů se zmiňovala jak je výše psáno hlavně o rodinných oslavách a dalších společných akcích, které se musely přizpůsobit rytmu sportujících. V tom viděli respondenti největší problém. Jinak nespatořovali žádné větší překážky v životě s basketbalem.

Pak tu byli respondenti, kteří nespatořovali problém ani v rodinných oslavách byli to hlavně respondenti, kteří hráli basket dříve. Vyjadřovali se takto: „Dříve nebyly tréninky tak často a zápasy se hrály v týdnu. Víkendy tudíž byly volné. Až později se začaly hrát zápasy o víkendu.“ (r. J.D.)

Další dvě odpovědi znovu poukazovaly na rozdíl mezi rodiči. Jedna respondentka sdělila toto: „Basketbal rodičům nevadil a chod rodiny nijak neovlivňoval, neboť otec byl sportovní maniak. Matka doteď neví v kolika lidech se basket hraje.“ (r. B.R. starší)

„Celá rodina byla ráda, že sportuji, že žiji aktivním životem. Jen neměli tolik pochopení, když jsem nedoléčila nějaké zranění a už zase byla na hřišti. Táta není takový fanoušek basketu jaký bych si přála. On je nesportovec tudíž nerozumí tomu proč se honíme za tím kulatým nesmyslem.“ (r. B.R. mladší)

Aleš Sekot se vyjadřuje k vytiženosti sportovců takto: „Zaměřenost rodičů na sportovní kariéru svých dětí přináší často řadu protismyslných důsledků. Když totiž děti v důsledku systematického každodenního tréninku tráví většinu času mimo domov ztrácejí prakticky možnost trávit dostatek času s rodiči. A ironií je, že rodiče tento časový prostor, nevyhnutelný pro plnohodnotné výchovné působení, mnohdy ještě omezují zvýšeným pobytem v zaměstnání, aby získali dostatek prostředků pro financování sportovní přípravy dětí. V absurdním koloběhu výchovně socializační kolize tak proti sobě neslučitelně stojí časově limitující plánovitost denního režimu dítěte a přesčasové pracovní vypětí rodičů, zpravidla otce.“²⁹

Toto tvrzení se mi u respondentů nepotvrdilo, hlavně kvůli tomu, že basketbal není tak náročný na peníze jako třeba tenis nebo hokej. Dále pak také kvůli tomu, že rodiče se aktivně účastnili sportování svých dětí, ať už odvozem na tréninky nebo účastí na jejich zápasech atd.

11.2 Role rodičů v pozdějších letech

Role rodičů se od počátku, kdy respondenti začínali s basketbalem tolik nezměnila. Respondenti, kteří chodí ještě na střední školu jsou stále podporováni rodiči finančně, rodiče je již nevozí na tréninky, ale spíš zapůjčují svá auta. Rodiče, ale na rozdíl od počátků, chodí na domácí utkání a někdy i teď jezdí s respondenty na venkovní utkání.

Respondenti, kteří studují na vysoké škole a nebo už pracují, jsou ještě méně podporováni finančně. Většina vysokoškoláků má nějakou brigádu a z té aspoň částečně nebo zcela platí příspěvky na basket. Pracující respondenti si věci okolo basketbalu platí již sami. Respondenti se v tomto ohledu staví na vlastní

²⁹ SEKOT, Aleš . *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003. Úvodem, s. 191. ISBN 80-7315-047-6.

nohy. Rodiče jsou tu zde opět hlavně v roli fanoušků na zápasech a také morální podpory.

V úloze fanoušků se nejenom ocitají rodiče, ale někdy na zápasech můžeme vidět i jiné příbuzné nebo dokonce kamarády ze školy atd. Respondenti se k podpoře rodičů a svého okolí vyjadřovali hlavně přes zápasy, kdy jejich nejbližší chodí jako fanoušci na zápasy.

„Rodiče dříve chodili sem tam se podívat později i sestra když už jsme nehrály spolu.“ (r. E.M.)

„Mamka chodí, kdykoliv je to jen trochu možné. Musí kombinovat Prosek a Brandýs nad Labem. Pokud se kryjí časy vyhrává Prosek. Přátelé se občas na nějakém zápase objeví.“ (r. P.P)

„V dorostu chodil otec a přátelé na zápasy. Dnes chodí už jen má dcera.“ (r. B.R. starší)

„Dříve chodila máma s bráchou, teď co brácha hraje zápasy ve stejný víkend se na mě chodí dívat jen přátelé.“ (r. B.R. mladší)

Poslední dvě odpovědi jsou zajímavé v tom, jak dříve matka chodila podporovat dceru a teď se role obrátily. Matka chodí podporovat mladšího sourozence a dcera naopak chodí na zápasy matky. Je vidět jak se navzájem podporují a drží přes basketbal při sobě.

Další respondent se vyjádřil, že je raději když nikdo nechodí ale hlavně kamarádi. Respondent (E.B.) uvedl toto: „Rodina chodí na zápasy. Přátelé málokdy jsem raději když tam, ale nejsou.“

Někteří respondenti se vyjadřovali podobně, že rodina jim na zápasech nevadí, ale kamarády tam mít nemusí, hlavně když se jim třeba nedaří v zápase. Rodina je v tomto ohledu, když se nedaří více shovívá a dokáže více podpořit, jak vyplývá z odpovědí. Většinou zápas třeba i rozeberou cestou domů a rodiče i poradí co dělat lépe. Ze své vlastní zkušenosti vím, že rodiče mi často dobře poradili, ale ne vždy jsem s nimi souhlasila. Často jsme se o zápasech bavili i dlouho po nich. Rodina basketbalem žila neustále.

12. VOLNÝ ČAS

12.1 Volný čas basketbalistů

Pro celkový náhled na život basketbalistů jsem se snažila zjistit i to co respondenti dělají, když basketbal nehrají, nejsou ve škole nebo v práci. Čemu se věnují. Jak tráví svůj volný čas. Jestli ho tráví aktivně a nebo raději odpočívají. Většina respondentů se zmiňovala o aktivním odpočinku, ale našli se i respondenti, kteří raději odpočívají hlavně spánkem a celkově „lenoší“. Další důležitou informací pro mě bylo s kým tento čas tráví, jestli pouze s kamarády a nebo i se spoluhráči, s kterými tráví hodně času na trénincích i na zápasech, ale spoluhráčům se budu více věnovat až v další kapitole.

Většina respondentů svůj volný čas tráví aktivně. Naplňují jej jiné sporty nejčastěji je to jízda na kole, plavání, squash, volejbal, v zimě jsou to pak lyže, běžky a pak následují další celoroční sporty. Někteří respondenti si chodí zacvičit i do fitcentra.

„Když se nemusím učit, ráda sportuji a trávím čas s přáteli nevyhýbám se ani kultuře. Ráda trávím víkendy mimo Prahu někde v přírodě.“ (r. S.M.)

Další hodně zmiňovanou činností byla nejrůznější zábava a kultura, např. výstavy, kina, večer pak návštěva diskoték a barů. V neposlední řadě se také respondenti zmiňují, že svůj volný čas tráví s přáteli s kterými podnikají různé akce, výlety, sportovní aktivity a nebo cesty za kulturou ve městě.

Malá část respondentů pak zmiňovala odpočinek, a to už zmiňovaný spánek a relaxování třeba u počítače nebo u televize. Toto je zapříčiněno hlavně tím, že po týdnu plném sportování a víkendech kdy se hraje, jsou rádi že mají chvíli volna a mohou si jen tak lehnout, nic nedělat a relaxovat.

„Moc volného času nemám a když už se nějaký najde trávím ho odpočinkem.“ (r. A.P.)

„Když se nějaký ten volný čas najde, většinou ho věnuji svým přátelům a blízkým. A někdy jak už jsem se několikrát zmiňovala mému milovanému spánku.“ (r. P.P.)

Dva respondenti se zmiňovali na rozdíl od ostatních, že tráví volný čas basketbalem, ale jeho jinou formou a to streetbalem, trenérskou činností a nebo fanouškovstvím.

„Volný čas trávím hlavně basketbalem, po sezoně hraju streetbal, jak s kamarádkami, tak se spoluhráčkami. Celkově můj volný čas naplňuje sport a pak knížky, film a cestování.“ (r. F.J.)

„Ve svém volném čase trénuji dorostence a pak také chodím fandit svému synovi.“ (r. B.R. starší)

Zde si můžeme všimnout, že respondent ve svém volném čase zmiňuje trénování, které by někteří lidé brali jako práci a ne trávení volného času. Respondentka není za trénování placena a dělá tuto činnost pro radost a také proto, že jí neustále basketbal baví, proto o trénování mluví jako o volnočasové aktivitě, ale už se tak nezmiňuje o svém vlastním hraní.

Nakonec se mnoho respondentů zmiňovalo o sledování basketbalu v televizi ať už ho sledovali sami, s rodinou a nebo se na některá utkání chodili dívat do barů se spoluhráči nebo s kamarády. Také uváděli, že pořádají „výlety“ na basketbalová utkání ať už se jednalo o nedávné MS 2010 v basketbalu v Karlových Varech a Brně a nebo se jedná o utkání v naší nejvyšší domácí lize, ať už žen nebo mužů.

Volný čas basketbalistů, jak z rozhovorů vyplynulo, je spojen hlavně se sportem jakéhokoliv druhu, který tráví s kamarády, s rodinou a nebo i sami, například na kole. S rodinou volný čas tráví hlavně na nejrůznějších oslavách, chodí společně do divadla a v neposlední řadě za jiným sportem. Zbytek volného času pak vyplňuje nejrůznější kultura a zábava. Nakonec je tu i nejméně zmiňovaný pasivní odpočinek. Respondenti jsou odmalička vedeni ke sportu, proto není překvapením, že sport zaplňuje jejich velkou část volného času.

12.2 Volný čas a spoluhráči

Volný čas respondentů byl pro mě důležitý ještě z dalšího hlediska, a to jestli v jejich volném čase figurují i spoluhráči, s kterými mimo svůj volný čas tráví hodně chvil. Snažila jsem se zjistit, jestli společně podnikají nějaké akce,

jestli společně sportují nebo jinak tráví volný čas a jak jsou v životě respondentů spoluhráči důležití.

Většina respondentů a to asi dvě třetiny, se vyjadřovala v tom smyslu, že spoluhráči jsou důležitou součástí jejich života. Respondenti se vyjadřovali o svých spoluhráčích jako o nejlepších z přátel. Často spoluhráče označovali jako druhou rodinu a nebo jako součást své rodiny. Samozřejmě se respondenti zmiňovali o tom, že ne všechny spoluhráče takto vnímají, někteří spoluhráči jim prostě během basketbalového života přirostou více k srdci a více si s nimi rozumí než s jinými, ale to je běžné i v normálním životě. Někteří lidé nám jak se říká „sednou“ více než jiní.

„Spoluhráči jsou v mém životě dost významní, často je vídám, hodně o nich vím, znám je dlouho, a proto si s většinou rozumím je to má druhá rodina.“ (r. E.B.)

„To je individuální. Některé lidi vnímám jen jako spoluhráče, jiní mi přirostou k srdci více a s těmi se ráda dlouhodobě setkávám i mimo basket.“ (r. P.P.)

„Spoluhráči jsou mí přátelé a kamarádi, ale spíše jednotlivci než celý tým.“ (r. F.J.)

Třetina respondentů se pak zmiňovala o tom, že spoluhráči jsou v jejich životě velice důležití, ale tolik času s nimi netráví mimo akcí, které pořádá družstvo společně (oslavy narozenin členů týmu, zakončení sezony, vánoční posezení nebo společné výjezdy na utkání vyšších soutěží atd.).

„Jsou to lidé se stejným zájmem, takže si v tomto ohledu dobře rozumíme. Jsou dobrými kamarády, ale v jiných ohledech mimo aktivit basketu nebo oslav nějakých narozenin se moc nevidáme.“ (r. S.M.)

„Jsou hodně významní ačkoliv s nima svůj volný čas netrávím, i tak spolu spoustu času strávíme na trénincích, zápasech, v MHD a na soustředěních. Všechny nás samozřejmě spojuje společný koníček, tedy basket, pro nějž ne všichni kamarádi mají takové pochopení.“ (r. E.M.)

Respondentka se v rozhovoru zmiňovala o problému s kamarády, kteří basket nehrají. Tyto problémy se hlavně týkají toho, že akce, které pořádají

přátelé mimo basket se někdy kryjí s basketbalem. Přátelé pak nemají pochopení proto, že respondent nemůže nechat tým ve štychu a říci jedu raději s kamarády na chatu. Každý hráč má vůči zbytku týmu povinnosti a odpovědnost. Tým musí držet pohromadě a jak se říká musí „táhnout za jeden provaz“. Jakmile v týmu vznikají neshody a nebo nedorozumění, projevuje se to i na výkonu družstva v zápasech. To je hlavně typické pro ženská družstva u kterých je důležité, aby si hráčky rozuměly. Sama jsem se mnohokrát setkala s tím, že si hráčky v týmu přestaly rozumět a tým se rozdělil na dva tábory, které proti sobě bojovaly a bylo to znát i na výkonu celého družstva v zápasech. Nemusí to být, ale jen problém mezi hráči ale i problém mezi trenérem a hráčkami. Hráči se pak více zaměřují na daný problém než na svůj výkon v zápase a družstvo se pak propadá tabulkou a někdy se i stává, že toto družstvo sestoupí, pokud s tím vedení klubu něco neudělá. Například výměnou trenéra.

Respondenti mi toto potvrdili i během rozhovorů, které nebyly nahrávány, tyto rozhovory probíhaly například cestou z tréninku, kdy jsem u sebe neměla nahrávací zařízení. Zmínili se také o tom že jsou rádi, že v klubu v kterém hrají teď se nic takového neděje a tým drží pospolu.

Teď bych se chtěla vrátit k odpovědím respondentů, kteří basketbal už nehrají, věnují se trenérské činnosti a nebo ještě hrají, ale už jen v pražských soutěžích, jako jsou různé přebory a třídy, jedná se o nejnižší soutěže. Tyto nejnižší soutěže hrají většinou už basketbalisté, kteří nemají už takovou výkonnost a nebo už jsou ve vyšším věku. Snažila jsem se zjistit, jestli tráví se spoluhráči a nebo s bývalými spoluhráči svůj volný čas.

„Se svou dcerou bydlím ve stejném baráku, se svou sestrou se také stýkám, jak na hřišti tak i mimo. Jezdíme na aktivní dovolené, víkendy na kolech či pěší turistika popřípadě u moře. Se spoluhráčkami z dorostu doteď jezdíme na rodinné dovolené.“ (r. B.R. starší)

Další respondent, který už basketbal nehraje aktivně, se zmiňuje hlavně o pracovních schůzkách a o práci, kdy spolupracuje s bývalými spoluhráči.

„Dříve jsme se scházeli mnohem častěji nyní se sejdeme spíše pracovně. Jsou to důvěryhodní pracovní partneři. Znáám je už mnoho let a vím co od nich mohu očekávat.“ (r. R.D.)

K bývalým spoluhráčům můžu říci sama to, že s některými se vídám pořád, jak mimo basket tak na basketě. S některými bývalými spoluhráčkami se vídám neustále na zápasech, když hrají stejnou soutěž nebo na akcích, které souvisí s basketbalem jako jsou různé streetbalové turnaje a nebo beachbasketbal. Na těchto turnajích se vesměs pohybují pořád stejní lidé a většinou blízko mého věku. Neustále se s bývalými spoluhráči vídám. Vždy, když se vidíme, tak spolu pár slov prohodíme, jak se máme a jak se nám vede a jestli nevíme o někom koho známe obě. S dalšími bývalými spoluhráčkami se vídám na srazech, které jednou za čas pořádá někdo z týmu a pozve i ostatní. K tomuto domlouvání většinou slouží email a nebo pak sociální síť Facebook, kde se vyskytuje mnoho bývalých spoluhráčů. Poslední sraz, který se pořádal byl právě svolán přes tuto sociální síť. Samozřejmě se s některými spoluhráči vídám častěji než s jinými, jak už bylo zmíněno výše. S některými spoluhráči si rozumím více, než s jinými. S aktuálními spoluhráči se také vídám mimo basket, ale třeba společně hrajeme i streetbalové turnaje a nebo streetbalovou ligu v Praze. Se spoluhráči trávím hodně času. Jak s těmi aktuálními, tak s těmi bývalými.

Respondenti často zmiňovali za činnosti, které společně se spoluhráči podnikají různé posezení v restauracích, barech a nebo si chodí zatančit. Zmiňovali i nejrůznější kulturní akce jako výstavy, koncerty a třeba i kino. Nejvíce pak zmiňovali nejrůznější streetbalové turnaje po sezoně a pak třeba i beachbasketbal. V pořadí byli i další sporty jako volejbal, kolo a další.

Nejdůležitějším zjištěním pro mě bylo to, že respondenti tráví hodně volného času se spoluhráči. Ovšem ne všichni spoluhráči jsou pro ně stejně důležití nebo stejně dobrými přáteli. Basketbalisti se neustále potkávají na akcích, které nějak souvisí s basketbalem, většinou na těchto akcích potkají nějakého bývalého spoluhráče. Tito lidé navštěvují podobné akce, a proto není divu, že potkají většinou někoho známého.

13. ZHODNOCENÍ VLIVU BASKETBALU NA ŽIVOT, SAMOTNÝCH RESPONDENTŮ

Jednu z posledních otázek, kterou jsem respondentům položila byla, co si myslí, že jim basketbal dal nebo naopak vzal. Chtěla jsem zjistit, jak na basketbal nahlíží sami respondenti a jak vnímají jeho vliv na ně samotné. Jaké v basketbalu spatřují výhody a nevýhody. Zde je několik odpovědí, které nejvíce vyjadřují postoj respondentů a reprezentují celé spektrum dotázaných, kteří se zmiňovali o těchto věcech:

„Určitě mi vzal mnoho fyzických sil a volného času. Naopak dal mi možnost dostat se do výběru Prahy s následnou nominací na dětskou Olympiádu v Brně 2005. Dal mi mnoho radostných zážitků a mnoho kamarádů. Také mi nadělil mnohá, díky bohu až tak nezávažná zranění která, ale ke sportu patří. Pak že si někteří lidé myslí, že basket je bezkontaktní.“ (r. P.P.)

„Určitě mi dal závislost na sportu, což ale považuji za plus. Potkala jsem spoustu zajímavých lidí. Také mi rozhodně přinesl určitou trpělivost, sebekázeň a vytrvalost. A co mi vzal? Spíš mi přinesl hodně sádry a různá zranění, což nebylo úplně pozitivní.“ (r. S.M.)

„Basketbalu jsem obětovala opravdu hodně času. Myslím, že jsem se ochudila o mnoho akcí s kamarády ze školy či odjinud. Na druhou stranu jsem ten čas strávila s kamarádkami, basketářkami s podobným zapálením pro basket. Dal mi fyzickou kondici, radost z pohybu a naučil mě i jakémusi řádu, pravidelnost tréninků, poslouchání trenérů, nedovolila jsem si nepřijít na trénink či neposlouchat... také musím říct, že ačkoliv mi spoustu volného času vzal, tak i volné chvíle vyplnil, nemarnila jsem čas, neflákala jsem se.“ (r. E.M.)

„Dal mi spoustu přátel, spoustu srandy na trénincích či soustředěních. Jestli mi něco vzal tak možná volný čas, který bych jinak měla, ale nevěděla jak využít. Takže mi nic nevzal.“ (r. B.R. mladší)

„Dal mi spoustu kamarádek, něco dělám pro zdraví. Mám málo volného času, s ostatními kamarády ze školy a podobně se vídám méně než oni navzájem.“ (r. E.B.)

Dal mi smysl pro práci v kolektivu, myslet i na druhé, podřídit se, hledat toleranci a řešení. Vzal mi možná trochu soukromí, ale nelituji bylo to skvělé.“
(r. R.D.)

„Naučil mě toho hodně samostatnosti, pílě, cílevědomosti, tvrdé práci obětavosti pro tým. Vzal mi volný čas, možnost věnovat se v mládí jiným sportům.“ (r. V.M.)

Jak z odpovědí vyplývá respondenti považují basketbal za plus ve svém životě. Dal jim jak kamarády tak hodně zkušeností do života a také důležitých vlastností pro život, jak sami respondenti zdůrazňují. Jako největší mínus basketbalu považují to, že jim bere spoustu volného času, ale někteří se rovněž vyjádřili, že by nevěděli jak tento čas jinak využít. Jinak respondenti nespatřují žádné jiné překážky, které by jim basketbal kladl. Respondenti téměř žádné záporné věci nejmenovali kromě času. Jinak spatřovali v basketbalu jen pozitiva.

14. ZÁVĚR

V úvodu práce jsme měli možnost se seznámit se sportem a poté i se samotným basketbalem. Definovali jsme si slovo sport, vývoj sportu a rozdělili jsme si sport podle subjektivní motivace. Rovněž jsme si definovali pojem volný čas. V další části teoretického úseku jsme se dozvěděli něco o historii basketbalu ve světě i u nás, jak se k nám basketbal dostal, jak se rozšiřoval a jaké organizace ho dnes pomáhají propagovat a šířit. Dále jsme si řekli něco málo o nových odvětvích basketbalu, které se také úspěšně prosazují mezi lidmi po celém světě.

Praktická část, která se zaměřuje na samotný výzkum basketbalu, nám ukázala, jaký vliv má basketbal na respondenty a jejich život. Z výzkumu vyplynulo, že rodina a přátelé byli hlavními faktory, díky kterým respondenti začínali s basketbalem. Život rodiny byl omezován sportovcem, hlavně v oblasti různých oslav a rodinných dovolených, ale vždy se udělal nějaký kompromis pro spokojenost obou stran. Jinak v oblasti rodiny neshledávali žádné jiné závažnější problémy. Rodina respondenty podporovala, jak finančně, tak psychicky a aktivně se účastnila jejich sportování. Basketbal nerozděloval rodinu a respondenty, ale spíše je stmeloval dohromady. Rodina měla většinou pochopení pro jejich sportování, protože oni samotní byli většinou bývalými basketbalisty a nebo provozovali jiný sport. Ale už ne vždy se setkali s takovým pochopením u přátel, zvláště když se aktivity provozované nebo pořádané přáteli kryly s basketbalem.

Dalším důležitým zjištěním pro mě bylo, jak basketbalisté tráví volný čas. Z výzkumu vyplynulo, že ho tráví hlavně aktivně. Tento čas tráví provozováním jiných sportů, ale už jen rekreačně. Pak následují další činnosti, jako kultura, zábava a málo zmiňované relaxování a odpočinek. Rovněž bylo zajímavé zjistit, s kým svůj volný čas respondenti tráví. Respondenti se zmiňovali o rodině, přátelích i o spoluhráčích.

Z výzkumu vyplynulo, že basketbal a spoluhráči hrají v životě respondentů, důležitou část v jejich životě a dokonce jsou vnímáni jako druhá rodina. Basketbalisté a spoluhráči, ať už bývalí nebo současní, jsou neustále součástí jejich života, i když se s některými stýkají méně než s jinými. Někteří

spoluhráči jsou jim bližší a tráví s nimi mnohem více času, například jezdí i na společné dovolené. Dalším důležitým zjištěním bylo, že své bývalé spoluhráče potkávají na akcích, které souvisí nějakým způsobem s basketbalem. Vždy na těchto akcích potkají aspoň jednoho bývalého spoluhráče. Basketbalisté se zajímají většinou celý život o basketbal, ať už aktivně nebo pasivně, kdy jen sledují basketbal v televizi nebo chodí na basketbalové zápasy do hal.

Basketbalisté jsou taková velká rodina.

Respondenti se k basketbalu vyjadřovali velice pozitivně. Basketbal je naučil nebo jim dal mnoho vlastností, které jsou pak důležité i pro život mimo basketbal. Samozřejmě je i o některé věci ochudil, ale většinou jim více dal. Respondenti se vyjádřili, že by neměnili, a že basketbal a sport hraje v jejich životě důležitou část, kterou by nechtěli ztratit.

15. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

15.1 Literatura

- 1) KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Praha : Academia, 1994. S, s. 407. ISBN 80-200-0493-9.
- 2) ČECHÁK, Vladimír ; LINHART, Jiří. *Sociologie sportu*. Praha : Olympia, 1986. Sociální povaha sportu, s. 7-9. ISBN 27-021-86.
- 3) LEGRAND, Lucien; RAT, Michel. *Basketbal*. Bratislava : Mladá léta, 2002. Basketbal u nás, s. 127. ISBN 80-06-01161-3.
- 4) SEKOT, Aleš . *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003. Úvodem, s. 191. ISBN 80-7315-047-6.
- 5) SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas*. Praha : Karolinum, 2000. 109 s. ISBN 80-246-0044-7.
- 6) SOMMER, Jiří . *Dějiny sportu*. 2003. Praha : Fontána, 2003. Pár slov na začátek, s. 10-11. ISBN 80-7336-116-7.
- 7) ZELENÝ, Mnislav. *Indiánská encyklopedie : Indiáni tří Amerik*. Praha : Albatros, 1994. T, s. 216. ISBN 80-00-00415-1.

15.2 Internetové zdroje

- 1) *Bball.estranky : Historie basketbalu* [online]. 2008 [cit. 2011-02-12]. Basketbalové informace. Dostupné z WWW: <<http://www.bball.estranky.cz/clanky/historie-basketbalu.html>>.
- 2) *Msmť* [online]. 2000-2010 [cit. 2011-03-18]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné z WWW: <<http://www.msmť.cz/sport/pro-odborniky>>.
- 3) *PSL Pražská streetballová liga* [online]. 2009 [cit. 2011-02-12]. PragueStreetball. Dostupné z WWW: <<http://www.streetball-mania.cz/psl/index.php?call=pslinfo>>.
- 4) *Streetball* [online]. 2011 [cit. 2011-02-12]. Streetball mania. Dostupné z WWW: <<http://www.streetball-mania.cz/index.php?call=onas>>.
- 5) *Základní informace o AŠSK* [online]. 1992 [cit. 2011-3-8]. AŠSK. Dostupné z WWW: <<http://www.ftvs.cuni.cz>>.
- 6) *4. MEZINÁRODNÍ MISTROVSTVÍ ČR* [online]. 2010 [cit. 2011-03-19]. Beachbasketbal. Dostupné z WWW: <<http://www.beachbasketbal.cz/>>.

16. PŘÍLOHY

16.1 Fotografie

Zápas na Proseku – v pozadí diváci (převážně rodiče, kamarádi, atd.)

Cestování basketbalistů na zápasy

Zábava basketbalistů – restaurace Hlubina

Streetbal – Pražská streetbalová liga – Strahov

Streetbal – Strahov – hráči a diváci

Beachbasketbal

16.2 Mýty a mylné náhledy na basketbalisty a basketbal

„Často se mě lidé zeptají, zda zavěším. Anebo jestli nejsem na basket moc malá nebo naopak, že je jasný, že musím hrát basket, když jsem tak obrovská.“

(r. E.M.) – vysoká 180cm

Vysvětlení – Lidé mají mylnou představu z NBA (televize), že každý hráč musí umět zavěsit a zároveň být vysoký. Přitom hráči, kteří nehrají pod košem nemusejí mít 190 cm a více, aby byli platnými hráči.

„Často mě překvapí přátelé mimo basket, kteří mě znají již od školky a zeptají se mě, zda hraji v útoku či obraně.“ (r. B.R.)

Vysvětlení – Basketbal se nerozděluje na útok a obranu jako fotbal a hokej. Brání a útočí všech 5 hráčů na hřišti.

„Nenapadá mě nic jiného než, že si všichni myslí, že basketbalista musí být vysoký.“ (r. E.B.)

„Vždy mě pobaví dotaz, jestli hraji pravé nebo levé křídlo. Dále třeba... lidi co tvrdí, že basket je bezkontaktní sport. A velmi často poslouchám, jestli náhodou nejsem na basket moc malá.“ (r. P.P.) - 172cm

Vysvětlení – V basketbalu není dáno, že by hráč hrál jen na pravém nebo levém křídle. Křídla si libovolně mění strany. Můžeme se, ale setkat s rozdělením na střed, křídla a pivoty. Střed je hráč uprostřed, který utváří hru, křídla jsou hráči, kteří hrají na stranách hřiště a pivot je hráč, který se vyskytuje pod košem.

„Co mě překvapí, není otázka, ale spíš konstatování okolí, které basket nehraje, že je to bezkontaktní sport, a proto je nudný, že se nikoho nesmím dotknout a tak.“ (r. S.M.)

Vysvětlení – Označení bezkontaktní sport je přežitek z doby vzniku basketbalu, kdy hráči nesměli driblovat a ani se dotknout spoluhráče. Od té doby

prošel basketbal vývojem a dnes je zcela kontaktním sportem, jak můžeme vidět v televizi.